

ՄԵԼՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Լ Ր Ա Գ Ի Բ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՈՒՐՈՇ ԿԱՐԴԱՆԻ 1 ԿԱՐԴԱՆԻ
Պատրաստողները ընդունվում են
հայերեն և օտար լեզուներով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՈՒՐՈՇ ԿԱՐԴԱՆԻ 1 ԿԱՐԴԱՆԻ
Պատրաստողները ընդունվում են
հայերեն և օտար լեզուներով:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՒՐՈՇ ԿԱՐԴԱՆԻ 1 ԿԱՐԴԱՆԻ

Ս. Ա. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ՅԱՐԿՈՅ ԽԱՐԱԿԻՐ

Մշակի անցյալ 1874 թ. 51 դ. հա-
մարում տպագրված էր մի նամակ Բա-
ղայից տառնից տառագրությամբ Անտոն-
յանը՝ իրեն քաղաքում չէր հասարա-
կության հին և նոր վեճակի քննիչ մի
օրով հայտնաբերել և դարձրել իր օրով
մոտ 60 տուն հին չափերի վերայ և չը-
ղիտմ էր այդ լեզվից, կամ մի պատմու-
թյանը քաղաքում, նամակն ընդունել
և չըղիտմ էր իր մտադրածին հիմնադ-
րան, յայտնաբերել զձեռքով՝ ուրախով
այն վերջում ինչ ընդունել և ընդունել
տունակությունը զձեռքով:

Երանի կը ընդունել որ այժման մի քա-
նի պարծենկոտ ուսանողների կրթվածի-
նը այն աստիճանում ընդունել, ինչպես Բաղայի
հին չափերն էր: Նվթե պարտիկ վերջին ժա-
մանակների հարուստներից ազատված
չափերի բնութան տեղակ ընդունել, ինչը
կը վրայել, թե մեր քաղաքի հին հայերի
բնութան մեջ ինչ աղիւն, յայտնաբերել
զձեռք՝ կային նոցա իրենց ազատություն-
թյանը, մեծահոգի ընդունել, առողջա-
միտ դատողություններ, ժամանակակից
և իրենց որդիքը քրիստոնեական սրբա-
բույնների մեջ կրթվածի կողմ կը միշտ
և են հարազատ որդիք կեղեցիկ և մա-
րադարձ քաղաքացիք իսկ նախապաշարունակ-
ներ, անտարաբանություններ, ծխականա-
րություններ և այլն, որ քաղաքում և
որ հասարակության մեջ չը կան: Միթե
պարտիկ հայերի զուգը աղաւթ է դոյանից:
Միթե մարդասիրական ընդունել ինչ պա-

ճառը, որ շատ անգամ մեր մեջ դերա-
սանք բնութի վերայ մեռնիկից յիտ է լուս-
րեւում, վերապահ իւր զիջողներ երազում
անդող իրեր է կրկնել, զուգ է ներկա-
յացողների է խաղալ տալիս և այլ շատ
այսպիսի անձնուրվ ինչը հանդէս են դուրս
գալիս մեր մանուկ դրականության մեջ
և ընդերքողների լեզուն ու ճաշակը վաղ-
նում:

Այս անբնական դրություն առաջը
առնելը ամեն հասկացող անձնի պարտք է:
Մեր մեր կողմից սորա համար նախ
դառնում ենք պէտքի մասագահաւ և և-
նանդուն հիշելանքները և խորհուրդ ենք
տալիս նրանց չափաւորել իրանց եռանդը:
Համեմատութիւնն իրանց կանոն ընդունել
առաջ կարեւոր դիտութեանց պաշար ձեռք
բերել, հայերեն լեզուն համեմատ ու յե-
տը գրականական հանդէս դուրս գալ թող
խնաման, որ կթէ ներկայ ապշուածան
մեջ է, ապագայն անշուշտ պիտի դառնա-
պարտեւ նոցա անախաւութիւնը: Ի՞նչ օգուտ:
Երկուստեք միայն վնաս է:

Միւս կողմից աչքի առաջ ունենալով,
որ մեր մեջ հեղինակութիւնն ու թարգ-
մանութիւնն ըստ մեծի մասին տպագր-
վում են բաժանորդագրութեամբ, կառա-
ջարկէին բաժանորդը զրոյդ պարտններին
զրուցութեամբ անկող իրանց բարեգոր-
ծութիւնը, պահանջելով տպագրելի եր-
կարկութեան արժանաւորութեան համար
կարկութեան արժանաւորութեան համար
իրաւաւորութիւն որեւից հեղինակու-
թիւնն ստացած անձին կամ ընկերութեան
կողմից:

Այս չարիքի առաջ առնելու համար
մեր այլ առաջարկութիւն և միջոց առ-
այժմ չունենք, քանի մեր չունենք զորա
համար իրաւասութիւն ունենցող ընկերու-
թիւնը և հաստատութիւնը:

պաղպղ դործունէութեան համար կեանքի
մեջ միայն այս կարողութիւնը կարող
են զարգացման մշակութեամբ Նոքա պէտք
է արհեստական և ստացական կերպով զո-
րանան, որ ընդունակ լինին դործելու օգ-
տակարանութեամբ:

Հասարակ արուեստագործ, կոշիկար,
հիւսն, որմնադիր և այլն, կարող է տա-
րիներ ընթացքում փորձերի և աշխատա-
նաց, որ կարող լինի ինքնուրոյն կամ հե-
տեղադարձ դործելու իւր արհեստի մեջ:
Ճաշակով և արդիւնատեւ: Եթէ մի ա-
րուեստագործ հարկաւոր են տարիների փոր-
ձեր և ստացական յաջողակութիւնը իւր
գործակատարութեան համար, որքան ևս
աւելի կարող է ստացականին և փորձա-
կանին մի հեղինակ, որը գործիքները պէտք
է լինին մասուր կարողութեանց զարգաց-
ումն և լեզուի ու գիտութեանց հմուտ-
ութիւնը: Բայց ի՞նչ ենք տեսնում այսօր
մեր մեջ: Ամեն համարի, որ դեռ չը ու-
նի գիտութեանց սկզբունքն ու լեզուի
այսուրեւն, գրականական հանդէսը ոտք
է կոխում, հանդէսը, որ պահանջում է
ընտանի հետ և շատ ու շատ պարտա-
ստութիւն, շատ ստացական և փորձական
պաշար: Առանց սոցա գրականական եր-
կարկութիւնը ոչ միայն ապագային է,
այլ և նկատար, մասնաւոր մեր մեջ:
Որքանի կարող են լինել յաճախուս ան-
տարիներ երկրի և լոյսի մասին փոխադրու-
թիւնն՝ տեղից, այսպէս և լոյսի մասին և այլ
սոցա նման փոխադրութիւնը և հեղինակ-
ութիւնը, որովք լեզուի ամենատեղեւ պա-
կերը կարող են ներկայացնել ընթերցողին
Մասնաւոր մեր մեջ ստացելը, որովհետեւ
մերայից, գիտութեանց և կարծիքի պա-
կատութեան պատճառով, ամեն տպագ-
րութեւն ընդունում են իրեն անտալ և կա-

նան իրանց համար Այս կողմից թիւն է,
որը մեջ փորձով համոզված ենք: Երեք-
տասնամեայ միայն խմբագրական գործու-
նէութեան ժամանակ, մեր նկատել ենք
բազմաթիւ թղթակցութիւններից, որ մեր
թղթակցիցները ըստ մեծի մասին աշխա-
տում են իրանց հայտնաբերող, դատողու-
թիւններն ու ոճը ընդգրկելով տպագրած
հեղինակութիւններից և թարգմանութիւն-
ներից: Վերջինների ամեն թերութիւնը
այսպիսիս ընդունել են նոցա գրութեանց մեջ:
Առաջին տարիների թղթակցութեանց ոճը
բարդաւոր էր: Նոքա կամ զբաւառի
ազդեցութեան ներքոյ գրվելով և կամ
զուտ տեղական բարբառով՝ կրում էին
աւելի չալ լեզուի յատկութիւն և ճաշակ:
Իսկ վերջին տարիների թղթակցութիւնը
(կրթարկած մեր նոր աղմուսած և խորթ
աշխարհիկ լեզուով գրուածներից ազդե-
ցութեամբ) կրում են ըստ մեծի մասին ոչ
հայկական այլ օտար կերպարանք, ոճի
կողմանէ, թղթները հայեցումների ան-
հիշելութիւններն ու անձրութիւնը: Ին-
չու՝ փաստ զի միջոցն օտարների մեջ հեղե-
նակները մեծամեծ պատրաստութիւններից
և ստացական պաշար ձեռք բերելից յետ,
մասնաւորական ապագայէն են մտնում, մեր
մեջ այդ բոլորի տեղը բռնում է այլ ու բն-
ուսանելը: Նոցա մեջ լեզուին հմուտ անք
տարիներ աշխատում է և մշակում մինչև
մի վերջ հանդէս կ'երեւի, մեր մեջ թղթու-
փախուս և անպարտաւոր աղայն էլ, եթէ
զիտել գրել ու կարգաւ, վերապահ է, ըն-
կարկականութեան վերայ քաղաքացի չուն-
ցող ու դեռ ընկերութեան մեջ ապրելու
յատկութիւններից դուրս մտնելն էլ ըն-
կարկան հարցերի քննիչ է հանդիսանում:
Ի վերջոյ մեր մեջ ամեն անձն ամէն բան
է, սա բոլորովն անբնական է: Այս է պատ-

ՊԱՏԿԱՆՈՒՄՈՒ ՍԵՐԱՐԱՆԻՑ

Պատրաստողները մի աղայի դրան զանգալը
քաղում են անդադար: Նրանք բաց անում է
և անում, որ աղան ամբողջ է:
Մերք իսկոյն տեսնաք, որ նա ներս մը-
տաւ:
— Աղան այդպէս հրամայեց.....
— Մի այլ աղայի մօտ:
Համեցէք, համեցէք, ի՞նչ բարի հարցանելը:
— Ձեր ուղեւորները, պատասխանում է և-
րիտասարդը, մենք կեկե ենք ձեզ մօտ փոքր-
Ափայ տալանա՞յ չափերի համար մի օգնու-
թիւն խնդրելու, շատ փութը դրութեան մեջ
են, այնպէս որ ծնողքը իրենց զաւակներին
են ուսում.....
— Համեցէք, դուք որ կեկե էք, ձեր խաբի
Ի՞նչ պէտք է անել..... Վեր է աւելում գրի-
չը և ստոր պրում է:
— Ձեր խաբի համար, Մ... Ա... համեցէք...
... յեղձ մարդ, ընկերական և ազգային պարտ-
քը մոռացած, մի անպիտան մարդու ժողովն է
անում, որ իւր անձնական օգուտի համար Չ
հազար խնդրելու չէր համաձայնում:
Մի հիւանդ աղայի մօտ,
Պատրաստողները պատմում են իրենց մե-
նօրը:
— Համեցէք, անա սուր արդ ու մեծ իմ
ու կնիկան տեղակ, չլիւ որ նրա մօտ էլ
զան փող խնդրելու:
— Ուսումնասիրում:
Խօսքը Ափայի մասին Հայ հասարակութեան
վերայ է:
Հին Հայկաբանը, ի՞նչ ևս դուս տալիս, էս-
տեղ քառասուն տեղակ դիմել կան:

Փոքրիկ պատասխանում է. Իրա է այդ,
որովհետեւ մինչև Ձեր հրամանը զալը երեսուն
է իմն էին:
Պատասխանում ենք աղաւթ ժամանակ:
Ապիկարքը գտնում են. իմանում եմ.....
Իսկ միւսները պատասխանում են. քառասուն,
Ուսումնասիրում:
Հարցանում է միւր, ստացէք խնդրեմ այդ
ինչ է, որ գտնում են..... պատասխանում է
միւրը. միթէ չէք իմանում, որ անցյալ օրվայ
ժողովից 40 մարդիկ դուրս են եկել և չեն
սպասել, որ նոր հարգարժանների ընտրութիւն
վերջանայ:
Փողոցում,
Երեկի ժողովումը կայր.....
— Ի՞նչ.....
Համարով թէ քաղալ.....
— Ի հարկէ տոմարով:
Աղբը ի՞նչ ջանջալ է, Կայիս բան չլիւ, ՄԵ-
նիստի մօտ էլ խաչատուակ իմեք, դրուտ ա
ստած, որ Հայերը անհամաձայն են..... 104
մարդիկ ընտրում են, 45-ը չեն ուղում:
Մի օտար հարցնում է մի ձեր Ափայի ան-
ցուց:
— Ասացէք, խնդրեմ, քանի կեկեցիք կան
Հայրը:
Հինը, պատասխանում է ձերը, իսկ վերջը-
որդի հիւրը շատ վաղուց դուռն է:
— Լաւ, ինչու չեն չլինում.....
— Գորա համար, որ այն տեղի վրայ տը-
ներ են չլինել և այդ տեղը անցել է ուրիշ
մարդկանց ձեռք:
— Միթէ, կարելի է այդ:
Ձեք հաւատում, հարցրեցէք ուրիշներից:
Միւսները, փոխելով խոսակցութեան ձեռք:

— Ասացէք, խնդրեմ, ձեր հարուստների մեջ
օգտակար մարդիկ կան.....
Ինչպէս է, որքան կտակ անողներ կան:
— Բայց այդ կտակները բարեկեցութեամբ կա-
տարվում են.....
Այդ էլ նրանցից (կտակակատարներից)
հարցրէք:
Խառնութեան մօտ հաւաքված են Հայեր և խոսում են:
— Աղբը, չեմ իմանում էս ինչ բան ա, ինչ
որ ըստեղ պատահում ա, Մեղուր ու Մշակի
մեջ դրվում ա չենց, դրուր ու ա, տղան ու
ա, մին քանիսը կան, բաւական չի. անցյալ
օրը մին նոր Առաքելեան էլ ա դուրս եկել էր
Ափայի մասին խոսելու զարգի տպիւր:
Աղան, պատասխանում է նոցանց միւրը, պա-
րապ մարդիկ են էլի, կամ թէ քառար են խա-
ղում, կամ մի բան են դրում, որ մին քանի
կողմից ստանան գաղթի տպիւրից.....
— Ի՞նչ, էլի մեր «Справедливості» փողը
կորած չի, մաղանդարներ են դրում, Հայի ո՞-
րի տներն են նշանակում, ամա էդ Հայի գա-
ղթիները մեջ բան չեմ տեսնում, ու՞ր ա կար-
գարցողը, մին քա թ աղ բան չըկայ, ողջը
ծրալի պրալի բաներ են:
Եկեղեցու դռան, աղբանների ժողովում:
— Մասաւ. Էսպէս քաղաքացիութիւն չլիւ,
Աստուած էլ ա բարեկեցի, ձեռնա երկարում
ա, փէտ չը կայ, զամիշ չը կայ (և զ և դ ն)
որ ստեղ առաջանա, չես իմանում թէ որ ա-
ղայի մօտ գնաւ, մին տեղ ողբում է չեն ա-
նում, բաւքա Աստուած օգործութիւնը հասնի,
էս մարդիկը իրանց կողմ վերջանան, քաղի-
ներին ողբում, մի ճար անեն:
Աղա, նրանց շատ պէտքն ա, որ դու փէտ
չունիս, զամիշ չունես, իմանում ես որ պա-

ռաներն ասել են մուկն մա՛ն ա, կատուին
խաղ ա:
Գիտակաւորեցում:
Մի գիտակով կին մերձենում է մի պարտի-
կ և ասում է
— Պարտեւ..... ևս ձեզ ճանաչում եմ
բայց այդ վատ էր քեզ համար:
— Պատճառը.....
Նորա համար որ ևս ոչ մի պատուաւոր կը-
նայ հետ ծանօթութիւն չունիս:
Գիտակաւորութեամբ կինը գիտակոր հեռանում է:
Գեղեղմանցներում,
— Ո՛ր, որքան գեղեղմ են այս արձանները,
ասում է միւրը,
Եւ այդ միայն է դոցա յիշատակը, պատա-
սանում է միւրը:
Անցած մի քանի քալ:
— Երեւ մարդ, գերեղմանը հաւատարմիլ է
երկրի հետ, բայց դա ունի մի անմա՛ն արձան,
որ դեռ ևս չէ կանգնած:
— Միթէ..... այս աննշան գերեղմանը.....
Այ՛ն, ճանաչում ես Բաբարդեանին.....
— Ինչպէս, է՛
Նորա գերեղմանն է:
— Ողբում իրան.....
Ե՛կ է տ և բո

ՏԵԼԵԿՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՕԹԱՅԻՑ

Միգուրի 1-ում ծանօթացրինք ընկերացողներին
Գօթայի վարժարանից Սեմինարի և Նորա բաժնի-
նի: Այդ ուսումնարանի սկզբնական բաժնին
«Մանկական պարտէզը»՝ Փոխանակ նկարագրելու

ՍԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԵԶ

Մանկական պարտէզը այնպիսի մի հիմնադ-
րութիւն է, ուր խրկալայն ընդունվում են և
կրթվում ամենաքիչ 3-6 տարեկան հասա-
կից: Սեմինարի բաժնում, որ ուրիշ ուսումնա-
րաններում ընդունվում է, այստեղ չունի նը-
շանակութիւն: Որովհետեւ երկու սեռն էլ իրա-
ւաւ օգնելու համար ստեղծւած են, ուստի
ընդունվում են այստեղ իրար հետ, իրեն աջ
և ձախ ձեռք, ինչ որ բնութիւնից իրար պատ-
կանում է, այն չը պէտք է դառնալ Զերօքի:

որնքի պակարահամ բազուցի Հայերի կանոնաձև հաստատութիւնը չէ՞, որ թէ պարտնին և թէ նորա նմաններին միջոց է տուել և տալիս է դարգանալու, և թէ իրանց ու թէ այլը օգտակար լինելու: Նոյն բան դուքանիսրի գործ չէ՞ աղքատաց հաստատութիւնը: Ես պարծենալով չեմ համարձակուիմ այստեղ մի ըստ միոյն յիշեան հանել տարնի վտակ կարճեամբ Հայերն աղքատուս գործերը այլ կանխում ևմ ասել, որ նա որպէս տկանատես այն յաւաքողիմութեանց, որ արել են բազուի բնակիչները, և թէ մարդատէր էր, պարտաւորէր թէ չը գողլլ գոնէ և չը պատարակել նրանց: Վերջացնելով իմ խօսքը՝ հարկ եմ համարում ասել և այն, որ պարտնը սխալված է և նրանում, թէ «Մարգարէ ընկերութիւնը միւրը ունի էւր օրհորդաց ուսումնարանը՝ փակել և մի քանի աղքատ օրհորդներ յանձնել ա. ֆաբրիկայի կանցի դրադիտական դպրոցին», բայց թէ ընկերութիւնն շատ զո՞հ էր այս տարին հարցաքննութիւնից օտարազգի վարժուհիներ անյարմարութեան պատճառաւ, մի թէ չէ կարող ընկերութիւնը մի այլ չը նախը գտնել, որ նորանով միւս անգամ շատ զոհ լինի. սնչու չը կորող է բայց փակել մի հասարակական ուսումնարան (որն մեջ ձիւրաբար ուսանում են աղքատ ծնողաց և որը մնացած աղքտի մանուկները գոնէ կարողու ու գրել) այլ իմ կարծիքով սխալ դատողութիւն է: Ընկերութեան անդամներն շատ բաներ են խորհուրդ անում և խօսում իրանց ամեն մէկ նիստում, դուք գուցէ լսել էք մի բան օրհորդաց ուսումնարանի վերաբերեալ. բայց այն չէ, որոյ մասին երևակայում էք: Հանգուցե՛ւր Գառիշի Ռոստոմեանցի այս անմուսնալի յիշատակը ամեն մի բազուից հայի սրտի մեջ անջնջելի կը մնայ միշտ, և ինչպէս մինչև այժմ օրհորդաց ուսումնարանն եղել է, այսուհետև ևս կը մնայ, բայց թէ լաւ կամ վատ դրութեան մեջ, այդ ընկերութեան անդամաց նիստերը թիւնդին է կախուած. և ու թէ պարտնի հայեցողութիւնից: Մենք քաղող պարտաւորութիւն ենք համարում խնդրել ձերից, որ նա տայ ընկերութեան բոլոր անդամներին երկար կեանք, յաջողութիւն և բաւարարութիւն, որ նորա երկը չը միջանայ:

[illegible]

Իսկայ մի ալ նշանատոր պատճառ կարող է մեզ ստիպել իրարմանչիւր հասարակաց կըրթիւթիւննան տեղեղ հեռացնել այն անկնը, ինչ որ ընդհանրաբարէն վշտա ազդեցութիւնն ունի երես խանց վրայ: Եւ այդ պատճառաւ մի հմարայ երեկանաց կարելի է հեռացնել և նաւագն մի առանձին մանկական պարտիզում: որոնք իրանց օրինակով և մարմնեղ կամ հոգեղ առանց մինն տարօրինակութեամբ կարող են վատ ազդե-

այս միշտ աշխատան յօդուտ այս ընկերու-
մանն և յօդուտ Հայ մանկաւոյն: Ան-
յոյս ունին Բաղդասարի Հայերը: որ ինչ-
պէս վննից յայժմ աշխատել է յԵրաբ-
նոյ: Եւ յիս այսորի յիս չի մնալ իս
Բաղդուտ գործունեութիւնը: Արդէն խա-
մարտեց կողմից դանադան քաղաքներէ
ընկերութիւնը տապել է և ստանում է
քաղաքներ իւր: Նոքա բացակայ լինելով
Բաղդուց անս լի է ինչպէս աշխատում են
ընկերութեան անդամաց լիւր բազմաթիւ
օրինակի աղաղակ, ինչպէս զարկն է ինչ
անկախօրն անդամ, Գաւառիկի աղիւն: Ն-
ճիւր Ներսիսեանցի ճանքը, որ քանի քանի
տարեկան անդամներ է գտել Գաւառի-
ւ այլ քաղաքներուն, և քանի զիւր-
րից ուսումնարաններն օգնութիւն է
Հաղորդել լի է գրամական և լի է դասա-
քը բաժանելով ընկերութեան Հաղորդ-
այս ամեն ժամանակն կը կարգաւորէ լի
տարեկան Գաւառիկի և իս Հաւառի-
նմ կը զայ ժամանակն կը, ոչ անանում
պարտը և ոչ Նորապետի անհետան-
երկուստարը կՀամարանկէն ընկերութեան
փրայ նեղաւոր յօդուաներ զրկել և
Յշակի կշիւր լինել: Աւելորդ չնք Համա-
նում լիւր է միւս նամակաւորն, որ Համակ-
րտած Բաղդուց նամակներ է գրում, որ
երկուստարիւր լիւրը մարդու ամենազ-
ղեցիկ յաւակ լիւրանքից մէկն է:

Բազմալի է...

ՍԲ. ԹԱՐԳՄԱՆԶԱՅ ՎԱՆՔ

(Թղթադրուբի «Երգ, Ու ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»
Լրագրի):

1872 թվումը բացում էր մի փոքրիկ
վանքական զարդոյն՝ Վհափառ Կոթմուղի-
կոտի հրամանաւ Գանձակ դաւանի՝ Արք.
Թարգմանչոյ վանքումը, խաչակապ դիւղի
մօտ, որ Գանձակից՝ 32 կիլոմ. է և ուր
կուսական մեծահասկ դիւղիցէն՝ քառասուն
չափ առակիրոններ հայոց և Ռուսաց լե-
զուները։ Նոյաւ ուսուցիչն է նոյն վանից
վանահայր ուսումնական Թեոփորոս վար-
դապետ Կրեակիւնի, որ ուսման 432 մարդ
գում է անդրան լեւաւորակ և անկիւն
ուսումնական։ Յիշեալ վանքն և վանահայր
ունին կարգը թիւն և անուոյն, ինչ թիւն

1) Բնտանեկան մանկական պարտեզ:

Մի քանի իրարու նու լու յարաբերութիւն
ներեցող դրդաատմաներ լայնածուր են և կար-
նում երեսնայ երեսնայոց հասնոյ մի մասնիկսն
պարտեր կ'էն պզգլիկի առանձնութեան մի-
ջը չի եղի երեսնայն, քաղաքական կամ
գերդաստանի բարձր կամ ստոր կայսութիւնը
միայն ժամանակ պզգլիկի յինչաբնութիւնները
կարելի է բնութենէ բաց ինքն երեսնայոց նեւ
առում մի խրեանց բանանման պատճառ ու
նպատակը, այլ լայնածուր պզգլիկի պարտե-
կներ ան ընտ կարող են ընդեր.

2) Եւրոպական մանկանան աստեղ.

էն արդարեւ եւ ամբողջ օրը զերբարտասանից հետո, աշխատող մտադայ որդիք, որոնք համարեւ իմէին առանձին մտնական պարտից չը լինի մարդ աւելորդ օր բարձի թաղի արած երեսը, իրար ի միմա: Արքանդարից մէծ օտանդի կուխիւն եւ բարկբարուիւն են աղբաւտ զաւրդի համար, իմէն այս իւրջիմներք տալանք իմաւ կարգաւորուած, որ երեկոցայ օրուայ մէջ մասը այնտեղ կարողանան անդիպանի, որով՝ ժամկալան պարտեղան, այն ժամանակ այլ հիմնարկի տարտի իմ կուխն մողովրդեան մեան կուխն պատմաներ:

Մարտիրոսը և իր քանդակը անցան Երևանի Կոմիտասի անվան համալսարանի թանգարանի պահպանմանը։

կարեւոր ուսումնական պիտույք, վստահորդ
նայն վանից՝ և փոքրիկ դպրոցին զրոյթ լինե-
լմունք յայտարար կրթամեծ քնիակ էր: Տեսա-
նակով լինեալ փառապաշտին անմնադրճ աշ-
խատում էր խմբի խոնարհ ուսումնաբարի տը-
ղայոց համար, երբ մէկ երբեք մէկ մարմանը
զինդորից հաքալցալով ժողովարանից և
է մանաւանդ զանձակի քաղաքացիք կա-
մաւոր նաւերնիքով նշարանեցին վանքին
բայց այնուամենայնիւ այն բաւական էր
հայր չհայր լիւր կարեւոր պիտույք վանից
դպրոցին, վասն զի փոքրապատան մի փոք-
րիկ լարեքհաճաճին և փչալած անտառ
բարձրակն սպարախն են, և համարեն ա-
րաւատելի են եղած անտառ լինից:

[illegible]

Հիմադրվելի օրն Արքեպիսկոպոս 108-
կողմից տօնին կատարեցան այս Ար. վան-
քաւոր մեծ Հանդէս, որպիսին Համարեա-
լի Հարկաւոր տարիներ չէր տեսած և
չէր կատարած Լանկեամարի, ձինկկոյնու-
մանիկով ամուսնացած Արքեպիսկոպոս
ապ զինքը: Պետրոսի 19-ին մեծա գոր-
ծեց մնաստանս Բալուայ Սարգստերա-
նի զնկարով Կեսան զերյարդիկ տնայա-
պ. Տէր - Ներսիսեանի, իւր պատեւիկ ըն-
կերկրով, - նա լերած էր իւր Հետ ամե-
նատապ կարեւր պիտայը Թէ Արքեպիս-
կոպի, Թէ դպրոցի և ուսուցչի և Թէ ա-
շտիկական Համար: Միւս օրը մերձաւոր
զինքից յարդիկ և երեւել անհիշք իւ-
րօնից Հոգեւորական դասուրը, ոմանք ըս-
տալիկացի ապ. Տէր - Նիսիսեանից և ու-
մանք ըսելով Հանդիսի և Թէ ժամ շա-
նու. Արք. պատարարին Հաւաքել իսն վանքը
Արքեպիսկոպոս Թիւր Հանում էր ժամ 20-

Երեւոյ իրենանց ճնորդաց հետ շատ քիչ ժա-
նանակ են անցկայնում, որ այդ դառի համա-
պիտ. ամենայնիւ շատ ցատակի հի:

Յ) Բաշմախիմ մանկական պարտեզ:
Ա. յայտնի պարտեզներն իրենցից ունենալիս
հիմնական իրիկանց սեռերի իրարցից բաժանվում
յով — ոչ մի հանդամանաց մեջ չի կարող
յան չարանակարգ :

4) Խախտված նախախնային պարտվելը
Այս պարտվելը չափա ստացվածն է
առերեսը գնահատելուց: Այստեղ ընդունված է
ևս երկուսը: աճում մի դասը, որովհետև ք
պարտվելը, համարադասարանում են ըն
հանրապես ընտանական կրկնվում:

[illegible]

Մէկ ծանկածիւն պարտիզպանունի կարող

Հողւոյ: Պատարագիլն հարին թէպէտոս վալ
դպինան Շիրակունի ասոց համառօտ է
ազգութ աւուր պատշաճաւոր քարոյ:

Պատարալէն աւարտելոյ յետոյ բաւե
լըմայն երգուեցաւ. թեւորսա Հօր շորս
զրամ ուրիճ առ Սրբ. Երբորդունին
ուսուս պատարալիչ Տայրը գլեւտով ելե
լաւտալն ինտրելոյ փառահեղ. պաշտոն
տարեց մը բաղնիկէ Տալեւորսան
դատով Սրբաց Հարց գերեզմանատուն դա
նումը: Ապա Հատաղեկեան հին նահա
րանտան նկողմ Հնամե Հատարալոյ տը
ղիտատանն, ուր Գաղտնաբաց ժողովոյ
բոլոր հրաւրականներն մաշ առաւ: Այս
քի յառաջագեժ աշակերտներէջ մէկը

Ներքին նախարարականաց, կարգայ մի յոթ
մարտը եւ զիրարամիտանել ճառ: Ղա
շեղ յեայ ի լուս բաժանմանաց կարգա
յուկեցաւ իրկեկնաց ցուցան 70 սուրկն ար
ժողովեալ, որք Նախարարն էին մարդկան
նրախան ընկեր ինկելի: Նոյն գլխուն եւ
արհարախն խառան ասորայից վերա
կանդնած վանքն եկեղեցւոյ տանկիւմ, եւ
ղաւ Զորագլուց ի յերառալ 1036 վիպկ
եւ որշուկեցաւ, որ ամէն տարի այս ապրի
լին տեղը արժանապէս կատարուի Սրբո
րժարդմանաց վանքումը ի Հասանաւոր
Թին յատարադէս վանական զպողոս
ի իրախայն երկաթաւարաց ուղղոյն, որ
մտին Յեղուն ճ-դ Համարումն մի Հրա
ւեջն իւրիւր զեղի իւր հոգեւոր զայն

Ի 21-ն փետրվարի պ. Տեր Ներսիսյան
 ցը բուսական մանկամասն Հարցաքննու
 ի ինն արաւ մի քանի յարելիլ անձան
 ներկայութեամբ. երկը աշակերտը բաւա
 կան յաջողութիւն ինկաւ աւուր պաշտօն
 կարողացաւ ի ինն արկն զբարաւ և աղակա
 պաշաւ ինչու աւ բաւ առաջարկութեան
 ինձ աշակերտ. այցելութիւն Բաւաւանի չափ և
 շակերտն Հարցաքննից յետոյ ի բարձր
 չիբն բաւ արժանացը ընձայ ստացաւ: Ա.
 մի նոր տնայան էր, մի նոր խրախոյս է
 մեր Համալսոյի լեւնականաց Համար:

Միտին անհնգ տնակով Վարդապետ
բախան բնիքումսն այսպիսի անգործ
ըրգունջով խնայ, իրապիքուհուն ոտը
կան անդամ բնիքումսն և ստաց
Գ. Տեր-Ներսիսանից բարձրագույն Հայ
աստված կանանկույթ խնայ և վրայդուհ
Նիստերե և խնամակույթ, որ սխալ 187

Ե 30—50 մանուկ կառավարել, նրան հարկ
ւոր է այդ բանի համար միայն խոր դործ,
համապատասխանող սննդով:

Յրափնեան մանկիկան պարտաւարձաբար նշանակու
նէ ժամէն չարժողական եւ հոգողական պարտա
մանց համար եւ որպէս ինքն ինքնակազմ
կարելի կտապարկ այս երկուսն էլ, առանց եւ
ժողովուրդ աննախը մասնակի փութակովեան
այս կողմ եւ չտա մասնակի, — ուրիշ ամեն

մեծիպետան պարսեղի պէտք է ունենայ երկ
ունեակ — մէջք չարժարական և միւրա՛նը
սաղմուտան խաղցի ճամբը:

Չարժարական խաղցի սկեսեկի չգուր կը
դուրսում են ցածր նաւասանները, որոնց վր
երկիկողոյր նաւամ են շրջնած ժամանակ: Ա
սկեսաբամ դաշնամուր ունեւալը ցածրայի
բալլը ոչ մէկ ճամբաւ, պատերը կըրպէ են լին
պատկերներով դարձուած, մեծաւանդ ֆիլ
տառն այն պատկերով, որտեղ նա օրնում
կըկանայ:

Պարտադիր տնկիւնք՝ կը վերան համառոտ
տակ երեւեացանք գրաւմանը և այդ պա-
հառաւ Էջ հոտարաններն և սեղանները եր-
բայեան հատակի ճամբանս քարծրակա-
րէպէր և շինած վիմին վերաներն երկայն-
կիւնը պէտք է վերն 3 մնաց, քաւովիներ
տանաքանար, իսկ քարքարովիներ 50 տնի-
մնար. հոտարանների երկայնակիներ սեղան-
նամակնու և վիմերը, նստակը տեղը 28 տ-
նիմար քարքարովիները դնելով, իսկ նստ-
անի մէջքը 50 տանաքանար քարքարովիներ
Յայտնի քան Է, որ սեղանի երկայնակիներն
համարեով տնկանի երկայնակիներն ալ
յարմարուի կան ճամբաներու քայց անո-
մնայեան տնի մը երեւեան համար պէտք
չափով 50 տնիմար երկայնակիներով տ-
րեկեայք սեղանի երկաւ հափովը կը նստ-
քայց ար ինչդեւ ուսումնարանն իրարու մ-
գի նսեղակ, այլ կարծիքը իրարու դէմ ու դ-
րեկեայք պարկուռ նստակները նկատակ

արած, որովհետեւ դի իրարու. միշտ տեսնելով

Յժուականն Բանակ, Ֆիլի, Կարում, Խա-
չախա, Գարբուլալ և Ջարդաղու Հա-
յոց զեղերից բաւականն տարեկան ան-
դամեր զուեղան յիշալ ընկերութեանը,
բաւ որում շօշալիկն օղուաներ են տես-
նում այն ընկերութեանից յիշալ զեղերի
ուսանողները, վարժապետներն և նոյն իսկ
գլխորդներն: Կտուհիք, ու Հոգեւոր իշխան
նաթիկներ արժ. Հայր Քեղարարայն կամե-
նումէ տեղորոշելիք յախազ:

Այժմ այս լուրը ուղղել լինի և ղեհա-
փռու հայրապետը (Եղեգեան և անհայտա-
տալի է) նախապա ղեկը և Թարգմանչաց
մեծահայտի վանքը յերաւել զգրկելու լինի
մի այսովն աշխատանքը, պարկեռ, լա-
մի երթն և ուսումնասիլ վաճառէօրն, բոլոր
մերձուոր ղեկղայլը մատուր են խնայել և
պատրաստուոր զրիկել ի Ս. Եփմածին և
խնայել, որ համայնդայն հայրապետը իւր-
նայի մեր Թաթմ դասակներին և տայ միջոց,
որ յիշխել Հայոց Սուրբը այսուհետեւ զանե
3 տարեկ մնայ զԹարգմանչաց վանքուսն և
լաւ աշակերտներ պատրաստել:

Ի վերջոյ հարկուոր եմ համարում այս եւս յիշել, թէ մի վ ա ն ք , որ 900 տարուայ ազգային ե հայեր պարճանք ե ե նորերումն ստացաւ վնհա-
փութի կորզակըութ թիւերն մի աշինն նորո-
ւոր թիւնն զպարզի բացման, պէտք ե որ
ունենաոր զոնն ամենահարկուոր եկեղեցյա-
կան անօթիներ ե պիտոյք, բայց զորի ե շոտ
անհրաժէշտ անօթիներէ, որոց մասնն
զերպատախ փանհայրը պաշտօնական
կերպիւ. զիեւծ ե Գանձակայ հոգեւոր կա-
ռավարութիւնը ե խնդրած ե, որ քաղա-
քի հարուստ եկեղեցիները անորոշմալիւն
ե աւերող հակաբողոքն անօթիներ, զիեւս
ե այլն խրկին վանքոյ Զատայի ե, որ Զո-
ղեւոր կառավարութիւնն զոնն ճատինն
մի քանին, կրկնում եմ, ամենահարկուոր
անօթ ուղարկէ, որպէս զն փանքի եկեղե-
ցին կորոզուած ե աւերած անն շնամի
այցելու այ, բարկապաշ ե աղօթմանը ու-
ստարաց տաջին, որոց թիւը օրհնոր
աւերանում ե զպարզի բացման պատճա-
ռաւ :

Թիւրքտ Ղանձակեղեթէ և՛ ար. Արքահամ
Առաքիկանցը Նիժնիյ Նովոքոբոլցի զոխի
են անցկալ ասորի մէ քանի իրեղեններ,
բայց այնու ամենայնիւ վանքի կարօտու
թիւնը չէ լրած, վասնորպէ և վանահայրը
զիմեց աս հոյեւոր իշխանութիւնն, որչա

մէկու շինած գործերը քննեն համեմատեն և
տա հաւարակ իրարու հետ մտաւոր յարաբե-
րութեանց մէջ լինեն, այն խօսքերը ճշմար-
տացնելու համար, թէ սերկեան երկխալի ամե-
նաւոր վարձակաւն է:

Տեստիմոնիալով բարձրադասարանից, այն
տեղ աշակերտները վճարում էին դպրոցի
պայ ևսկուսած, ժամանակ չունեն իրարմ դպր
աշակերտներն զարգնելու, այ պետք է նախ

[illegible]

Անհրաժեշտ պարտեր պէտք է ունենայ
պարտկալարմուն հէ, մինը առաջին, միւսը երկ-
րորդ բաժանմուն համարը պէջմուն մը ընդուն-
վում են երկիրը 3-4 ե հէն ապրիլին հա-
տար, կը առաջինը 4/2-6
Եւսին մը պարտկալարմուն հէ պէտք է առա-
ջայ իսկ մանկապարտական կրկում իրեն ե ման-

[illegible]

մասն և բաժանում է իրարուց՝ կրկին և կրկին շինելու համար։ Մարդիկ լքում և կրկնաբար կենան ինքն իրանց ևն մարկում մանկա՝ տարուղի իտարի ժամանակ։

Մանկական զարգացող ուղեհն արկնայանում իւր սաների միւտը, ամբայնում է նոցա զարգանշներն և անդամները և ճարտարչում իւրական ամեն կարգից։

Մէն մանկական պարտիզանաներ, ինպիսին զարգաւոր է, կարող է մեր նկարագից ևն ուղի գործ կատարելու երկնանց հետ պարտիզանանակ, երբ նա պատմում է նլ անց որ ևն լան, որ ըտա երեւում է երկնայան լան ինքն զորանում նա կարող է մարդու կենակ ինպիսի էկանին զկակ, որ կարգանայնում միջ մարդկութեան անիւ զգալմանները արկնայան։ Դմանայն կարգ, արկատարութուն, համբերութիւն, մարդասիրութիւն, իւսապատարութիւն, պատաստութիւն ուրկին զինուոր և այլ պատիւն զգալմանները մանական պարտգում երկնանց չը պիտը է քատուին, այլ միւս զորմով յույ պալին, որուն զի այլ բոլոր զգալմանները նոցա միջ տարութիւն զանուն և ոչ միայն պարտիտարումն. մէկ խտրով մանական պարտել կրկնում է երկնային հոյակ և մարմինը. կարտարում է ներգալակ զորմանեկան միջ իւս զգալմաններն և ճարտարչը, որով տալի է նորա հոգեկան պահանջներին նարարող ընտելը Այլ կէրը կրկնում երկնանանում է ուսումնարում և սանում է այն մանակութիւնը, որ ինքնում հաւտարում ինկարպորմիւր յայանից հրադարակա — այն երկնայից, որոնք ստացիւ են լու բնանան երկնային կամ կանտար իրեպով յանակն և մանկական պարտելը, ուսումնարանում դարձանակում են միւս արկնայաներից շատ ևն աւարտութիւններով և ուսանակիւնն։

ովչ —

